

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 9. september 2025
(OR. en)

12388/25

INST 249
POLGEN 127
AG 127

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	9. september 2025
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2025) 484 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE 2025. aasta aruanne tulevikusuundade strateegilise analüüsi kohta: kerksus 2.0: kindlustada ELi jõudne areng keerulistel ja ebakindlatel aegadel

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2025) 484 final.

Lisatud: COM(2025) 484 final

Brüssel, 9.9.2025
COM(2025) 484 final

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

2025. aasta aruanne tulevikusuundade strateegilise analüüsi kohta:

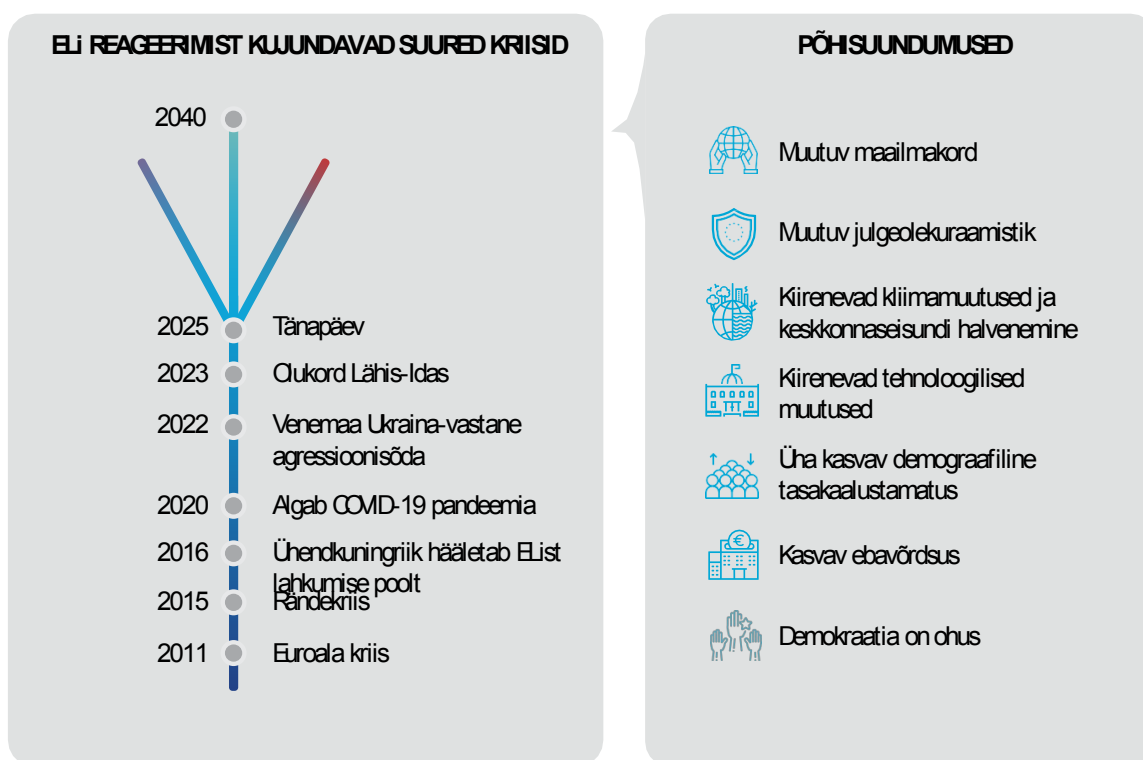
kerksus 2.0: kindlustada ELi jõudne areng keerulistel ja ebakindlatel aegadel

1. SISSEJUHATUS

Pärast 2020. aastat, kui avaldati esimene tulevikusuundi käsitlev aruanne, on maailmakord tõsiselt räsida saanud. Kui esimeses aruandes käsitleti kerksust peamiselt seoses COVID-19 pandeemiast saadud esimeste üldiste õppetundidega, siis nüüd tuleb nii valmisolekut kui ka kerksust suurendada, et säilitada ja kindlustada ELi koht nende seas, kelle sõna praeguses muutuv maailmas maksab.

Seega võetakse käesoleva aruandega kasutusele mõiste „kerksus 2.0“. Kerksus oli juba 2020. aasta aruandes määratletud millegi enamana kui *status quo* säilitamisele suunatud suutlikkus kriisidega hakkama saada. Selle kohaselt peab EL süsteemsete šokkide ja pikaajaliste suundumustega toimetulekuks tegema ümberkujundusi ja edasi liikuma, seda kestlikul, õiglasel ja demokraatlikul viisil¹. Ja EL on hiljutistele šokkidele reageerides näidanudki end tugeva ja ühtsena, aidates kodanikel ja ettevõtetel ulatuslike kriiside ja üleilmsete põhisuundumustega kohaneda (vt joonis 1).

Joonis 1: Hiljutised suured kriisid ja omavahel seotud põhisuundumused, mis on ELi reageerimist kujundanud

Ent kui võtta arvesse seda, kui ulatuslikud, keerukad, mitmepalgelised ja püsivad on eesootavad väljakutsed geopolitiilistest ja -majanduslikest muutustest konfliktide ja julgeolekuohtudeni, planeedi kolmikkriisist (kliimamuutused, saastus ja elurikkuse

¹ Kerksus ELi poliitikas on määratletud järgmistes dokumentides: L Manca A *et al.*, „Building a Scientific Narrative Towards a More Resilient EU Society Part 1: a Conceptual Framework“, 2017, DOI: [10.2760/635528](https://doi.org/10.2760/635528); Giovannini, E. *et al.*, „Time for transformative resilience: the COVID-19 emergency“, 2020, DOI: [10.2760/062495](https://doi.org/10.2760/062495), 2020. aasta tulevikusuundi käsitlev aruanne, COM (2020), 493 final.

vähenev)² tehnoloogiliste ja demograafiliste muutusteni, aga ka ohud demokraatialle ja väärtustele, on vaja uuel tasemel kerksust. Selleks tuleb järsult lähenemisviisi muuta ja mitte enam lihtsalt reageerida, nagu praegu enamasti tehakse, vaid hakata ennetama ja tulevikku vaatama, et sündmustest ette jõuda, vahendeid optimeerida ja valmistuda erinevatest tulevikustsenaariumiteks, sest veel mitte kunagi ei ole maailm olnud ettearvamatum kui praegu. Võimalikud on paljud väga eri stsenaariumid, millest mõned tundusid alles hiljuti võimatud³. Sellises maailmas ei piisa enam sellest, kui reageerida igale kriisile kui pöördelisele sündmusele. Uues geopolitiilises olukorras saab **ümberkujundavast, ennetavast ja tulevikku suunatud kerksusest (selle nn versioonist 2.0)** otsustav eelis, mis on Euroopa Liidu jaoks hädavajalik.

Käesolev aruanne on osa arutelust selle üle, kuidas niisugusele uuele kerksuse tasemele jõuda. Selles analüüsitakse keskseid pikaajalisi arengusuundi ja muutusi, lähtudes hiljutistele kerksuse teemalistest strateegiatest, aruannetest ja ulatuslikest protsessidest⁴. Eelnenu põhjal esitatakse poliitikakujundajatele käesolevas aruandega võimalikud meetmed, mis tuleb täna realiseerida, et viia ellu tulekuvisioon kerksest EList.

Selline lähenemine on tihedalt seotud Niinistö aruandes⁵ esitatud käsitusega valmiduse kohta, mis vormiti ELi poliitikameetmeteks Euroopa kriisivalmiduse strateegias⁶. Valmidus keskendub ELi suutlikkusele ohte ennetada, vältida ja taluda ning neile reageerida. Samuti tõdetakse strateegias, et EL peab suutma tulevikku analüüsida ja süstemaatiliselt teavet koguma, muu hulgas ELile kuuluva kosmosetaristu ja teenuste varal, et ennetavalt vahetutest ohtudest kaugemale vaadata ja võtta arvesse tundmatuid või isegi raskesti ettekujutatavaid pikemaajalisi stsenaariume. Sellega seoses on kesksel kohal tulevikusuundade strateegiline analüüs, olukorrateadlikkus ja varajane hoiatamine – kõigele sellele tuleb veelgi rohkem rõhku panna.

Tulevikusuundade strateegiline analüüs aitab ELil maailma haaranud tormituultes oma kursil püsida ja tänastest asjatoimetustest kaugemale vaadata. Selles antakse selge ülevaade mitte ainult uutest riskidest, vaid ka tulevastest võimalustest, uuritakse tähelepanelikult horisonte, hinnatakse ümber eeldusi, tuuakse päevavalgele seni varjatud aspekte, leitakse seoseid sündmuste vahel ja hinnatakse nende koosmõju ning uuritakse kogu võimaluste skaalat, sealhulgas soovitavaid tulevikustsenaariume ja viise nende realiseerimiseks. Sel eesmärgil kasutatakse aruandes struktureeritud ja süstemaatilisel viisil kollektiivseid teadmisi, mis on lahutamatu osa komisjoni poliitikakujundamisest, strateegilisest planeerimisest ja valmidusest. See võimaldab võtta paremini arvesse täna algatatud poliitikameetmete pikaajalist mõju, sidusust ja kindlust erinevate tulevikustsenaariumite puhul ning kujundada ELi ühise positiivse tulekuvisiooni. Seejuures on alates 2020. aastast tähtis roll komisjoni aruannetel tulevikusuundade strateegilise analüüsi kohta. Käesolev aruanne, mis on komisjoni selle koosseisu jaoks esimene, on vaheetapp, sillutades teed tulevikusuundade analüüsile, mille juures võetakse kasutusele kõik prognoosimeetodid ja -vahendid ning mille põhjal hakatakse aruandeid koostama alates 2026. aastast. Samuti saab neid kasutada, et

² Vt <https://unfccc.int/news/what-is-the-triple-planetary-crisis>.

³ Vt näiteks OECD väljaandes „Strategic Foresight Toolkit for Resilient Public Policy: A Comprehensive Foresight Methodology to Support Sustainable and Future-Ready Public Policy“, 2025, <https://doi.org/10.1787/bcdd9304-en> esitatud 25 tõendite põhjal võimalikku murrangulist negatiivset sündmust, mis võivad aastatel 2030–2050 poliitikat täielikult muuta.

⁴ Aruanne tugineb komisjoni hiljutistele kerksuse seisukohast olulistele strateegiatele ja nende aluseks olnud strateegilistele aruannetele (nagu Enrico Letta, Mario Draghi ja Sauli Niinistö aruanded), aruandes esitatud tõenditele, avaliku tagasisidekorje käigus saadud arvamustele, Euroopa Komisjoni sisesele osalusprotsessile ning konsultatsioonidele, mis peeti ELi institutsiooniliste partneritega (Euroopa strateegia ja poliitilise analüüsi süsteemi kaudu), ELi detsentraliseeritud ametitega (vastava tulevikusuundade analüüsi võrgustiku kaudu), mõttekodadega ja liikmesriikidega (kogu ELi hõlmava tulevikusuundade analüüsi võrgustiku kaudu). Samuti tugineb see eelmistele tulevikusuundi käsitlevatele aruannetele (2020–2023).

⁵ [Ühiselt turvalisem](#) – Euroopa tsiviil- ja sõjalise valmisoleku tugevdamine.

⁶ JOIN(2025) 130 final.

koostada sidusaid tegevuskavu liidu kerkuse suurendamiseks, lahendada leitud probleeme ja kasutada ära võimalusi.

Versiooniuuendus: kerkus 2.0

EL saab kerkuse suurendamisel arvestada mitme soodsa eeltingimusega.

Kõigepealt on liidul unikaalsed võimalused tagada see ulatuses, mida ei suuda saavutada ükski eraldi tegutsev liikmesriik: 450 miljonit inimest, ühtne turg oma 24 miljonit ettevõttega ja 15 %ga üleilmsest kaubavahetusest, põllumajanduslik toidutööstus, mis kindlustab taskukohase toidu ning järgib rangeid kvaliteedi- ja kestlikkusstandardeid, kindlad ühised demokraatlikud raamistikud ja õigusriigi põhimõtte kohaldamine nii liidu kodanike, ettevõtete kui ka välispartnerite puhul, mitmekesine juhimissuutlikkus töökindlatest kaubanduspoliitika vahenditest üleilmsete standardite kehtestamiseni.

Teiseks suudab EL tänu oma suurusele ja suutlikkusele reageerida suunavalt geomajanduslikele muutustele ning planeedi kolmikkriisile ja digipöördele.

Kolmandaks on EL hoolimata keerukast otsustamisprotsessist suuteline kriisilukorras kiiresti kohanema ning oma mehhanisme ja struktuure muutma. Liit tõestas seda, kui ta võttis kasutusele taasterahastu „NextGenerationEU“, et liikmesriike pandeemia järel aidata, kui ta kindlustas Euroopa investeringute hüppelise kasvu eesmärgiga tagada ELi kaitsetööstuse suutlikkus oma tootmise kiirust ja mahtu suurendada ning kui ta aitas kava „Kaitsevalmidus 2030“ varal lähetada sõjalisi vägesid ja vahendeid kõikjale ELi.

Neljandaks on EL mitmele hiljutisele kriisile reageerides ja neist õppides oma kerkust juba näidanud. Kasutusele on võetud Euroopa ühised reageerimismehhanismid ja neid on intensiivistatud: COVID-19 vaktsiinide ühisostud, gaasi tarneallikate mitmekesistamine hiljutise energiakriisi kestel või rescEU vahendite kasutuselevõtt, et astuda vastu metsa- ja maastikutulekahjudele või muudele loodusõnnetustele – kõik need on näited kiire ja tulemusliku reageerimise kohta, mis tugineb solidaarsusele ja kohanemisvõimele.

Nende kogemuste põhjal on aeg luua visioon kerksest EList aastal 2040. Selle visiooni aluseks peaksid olema ELi eesmärgid ja väärtused⁷. 2040. aasta kerkne EL peaks tagama kolm järgmist põhielementi.

- **Rahu, mida võimaldab Euroopa julgeolek.** Tänu oma võimsatele vahenditele, mis on täielikult kooskõlas rahvusvaheliste liitudega, tõrjub EL halbade kavatsustega riiklikke või valitsusväliseid osalejaid ja kaitseb end nende eest. Selleks on tema käsutuses ühelt poolt sõjaline jõud, kogu ühiskonna valmisolek ja vahendid, mis suudavad liidu huve kaitsta, ning teisalt väljapaistev rahvusvaheline positsioon ja diplomaatia. Laienenud EL hakkab olema kestva rahu, julgeoleku ja heaolu üks nurgakive kogu Euroopa maailmajaos. Liit sõlmib tugevad sidemed sarnaselt meeletatud riikidega, samuti ühistel huvidel põhinevad partnerlused, ning kasutab ära oma majandus- ja kaubandusjõudu ja avatud strateegilist autonoomiat.
- **Sellised väärtused nagu demokraatia, inimväärikus, vabadus, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste austamine.** EL kaitseb, kinnitab ja teostab nimetatud väärtusi ja oma demokraatlikku valitsemismudelit liidu sees ning propageerib neid rahvusvahelises plaanis, tagades demokraatlike institutsioonide varal tõhusa juhtimise ning võimaldades üksikisikutel ja ettevõtetel oma õigusi ja kohustusi realiseerida.
- **Inimeste heaolu.** Selle aluseks on liidu sisene ja majanduslik julgeolek, kvaliteetsed töökohad, atraktiivsed tingimused töötajatele ja ettevõtetele, kestlik heaolu, mis arvestab

⁷ Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõike 1 kohaselt on liidu eesmärk edendada rahu, oma väärtusi (mis on määratletud artiklis 2) ja oma rahvaste hüvangut.

Maa taluvuspiiridega, elamiskõlblik planeet ning kliimaneutraalne ja kliimakerkne majandus, elujõuline looduseskkond, kvaliteetsed, taskukohased ja kaasavad haridus- ja koolitus- ning tervishoiusüsteemid. Euroopa elanikud kasutavad julgelt turvalist ja nende elujärge parandavat tehnoloogiat, saavad teha rahuldust pakkuvat tööd ja elavad täisväärtuslikku elu; neile on tagatud soodsad tingimused perekonna loomiseks ja laste kasvatamiseks, taskukohased eluasemed ning turvaline ja kvaliteetne toit. Euroopas saab olema taskukohane maailmatasemel taristu, tervishoid ja haridus ning õitsvad riigid, piirkonnad ja linnad pakuvad võimalust sinna vabalt paigale jääda, arvestades praeguste ja tulevaste põlvkondadega.

Selle visiooni elluviimiseks on vaja julgeid muutusi. Ehkki kesksel kohal on prognoositavus ja stabiilsus, mis kuuluvad ka ELi eeliste hulka, **tuleb Euroopa projekti põhialuste kindlustamiseks olla valmis vajaduse korral muudatusi tegema, et saatusekäänakuid ennetada.**

2. SUUREMAD ÜLEILMSED MUUTUSED JA ELI-SPETSIIFILISED PROBLEEMID KERKSUSE SUURENDAMISEL

Selle, millised on ELi tulevased poliitilised võimalused oma kerkust suurendada, määravad ära **üleilmsed põhisuundumused ja ELi-spetsiifilised probleemid, mis on ilmnenu pärast esimese esimest tulevikusuundi käsitleva aruande avaldamist 2020. aastal.** Käsitledes neid mõlemat 2040. aasta kerkse ELi poole liikudes, peab liit nimetatud suundumused poliitikakujundamisse ja poliitikasse integreerima, laiendama oma tegevusraadiust ning laveerima osavamalt eesseisvate võimaluste ja probleemide vahel.

2.1. Kesksed pikaajalised suundumused maailmas

Julgeolekust on saanud üks kõigi ELi poliitikasuundade põhiteguritest Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu on muutnud vaadet julgeolekule. Geopoliitilised mullistused ja rahvusvahelise mitmepoolse korra üha suurem ebakindlus suurendavad veelgi vajadust tagada, et praeguseid ja tulevase põlvkondi suudetaks iseseisvalt kaitsta. Viimased aastad on näidanud, et relvana võib kasutada ükskõik mida: tarneahelaid, rännet, kaubandust, humanitaarabi, kosmost ja informatsiooni⁸. Kuna hübriidohud paigutuvad sõja ja rahu piiril olemasse halli tsooni, ei ole neid võimalik üheselt kusagile paigutada, sest üha tihedamalt on neis läbi põimunud sise- ja välisjulgeoleku aspektid. Julgeolek või selle puudumine mõjutab kõiki ühiskonna ja majanduse tahke: äri, investeeringuid, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust, jõukust ja heaolu, aga ka demokraatlikke süsteeme ja väärtusi. Lisaks sellele tähendab külma sõja järgsete nn rahudividendide otsasaamine ja tormilisi aegu ennustavad majandusprognoosid ohtu riigieelarvetele ja sellest tulenevaid raskeid valikuid. Samas toob see esile võimalused, mis on olemas näiteks tsiviil- ja sõjandusvaldkonna vahelise sünergia ärakasutamiseks.

Me oleme tunnistajaks sellele, kuidas reeglitel põhinev rahvusvaheline kord mureneb ja maailm üha enam killustub. Ilmakorra alustalad ÜROst Maailma Kaubandusorganisatsioonini on surve all. Eriti oluline on see ELi seisukohast, kuna liit on ehitanud oma tugevad küljed üles avatusele: ühine kaubanduspoliitika, mis toimib tihedas seoses ühtse turuga, rahvusvahelised partnerlussuhted ja standardid – kõik need sõltuvad

⁸ Euroopa Liidu Julgeoleku-uuringute Instituut: „Hacking minds and machines. Foreign interference in the digital age“, 2024, [CP 184.pdf](#).

reeglitel põhinevast rahvusvahelisest juhtimisest⁹. Seega lööb rahvusvahelise korra ebastabiilsus ja osaline teovõimetus ning maailma majandussüsteemi osaline murenemine kõikuma ELi suutlikkuse astuda samme oma majanduse huvides ja oma inimeste heaolu nimel. Üha vähem tõenäoline tundub, et endine *status quo* võiks taastuda. Sellel on küll negatiivne mõju, kuid teisalt saab EL nii võimaluse teha oma hääle tulevikukindla ja reeglitel põhineva rahvusvahelise korra kujundamisel valjemalt kuuldavaks¹⁰.

Kliimamuutuste ning loodus- ja veeressursside seisukorra halvenemise mõju on suurenenud ja jõudnud tasemele, millega on endisest raskem toime tulla. Üleilmne keskmine temperatuur on industriaalühiskonna eelse tasemega võrreldes juba üle 1,5°C kõrgem. Kumulatiivne mõju võib tähendada teatavaid murrangulisi sündmusi, nagu mandrijää sulamine, korallrahude hukkumine või Atlandi hoovuste katkemine, pärast mida pole enam võimalik vältida järske ja pöördumatuid muutusi. Viimase 40 aasta kliimaga seotud ekstreemsetest ilmastikunähtustest tingitud majandusliku kahju summa ELis on praeguseks 738 miljardit eurot (ajavahemikul 1980–2023, kusjuures 22 % kahjust on tekkinud 2021. ja 2023. aasta vahel)¹¹. 2025. aasta suve lõpuks on metsa- ja maastikutulekahjudes hävinud üle miljoni hektari maad, mis on rohkem kui ühelgi varasemal aastal pärast seda, kui algas ametlik arvepidamine (2006)¹². Üha kiiremas tempos vähenevad Euroopa elurikkus ja loodusest ökosüsteemiteenuste kaudu saadavad elutähtsad elemendid, nagu puhas õhk ja vesi, seavad ohtu tervise peamised eeltingimused. Lisaks sellele mitmekordistab see riske: ulatuslikud põuad tingivad vee ja toiduga kindlustamatuse, metsa- ja maastikutulekahjud, mida on võimatu ette näha, häired kriitilises taristus ja kriitilistel transporditeedel ning isegi ohu finantsturgudele¹³.

Siin ja seal maailmas on oht, et poliitiline tahe kliimamuutusi leevendada raugneb. Üha enam levib kliima- ja keskkonnapoliitika kasutamine relvana ning nendeteemaline desinformatsioon¹⁴. Samal ajal võib rohepöörde tuua paljudes riikides kaasa suurema iseseisvuse ja majanduskasvu. Lisaks sellele loob üleminek kestlikule majanduskasvule Euroopa jaoks võimaluse suurendada ühekorraga nii liidu strateegilist autonoomiat kui ka konkurentsivõimet, eriti puhta tehnoloogia osakaalu suurendamise varal.

2.2. ELi-spetsiifilised probleemid

Püüd tagada ühekorraga nii majanduslik konkurentsivõime kui ka avatud strateegiline autonoomia. Nii paljud riigid kui ka EL on hiljutistest kriisidest õppust võttes asunud aktiivselt tegutsema, et saavutada strateegiline autonoomia ja tagada nii oma pikaajaline majandusjulgeolek¹⁵. Samal ajal on EL seadnud eesmärgiks suurendada kõigi kesksete sektorite konkurentsivõimet, et tulla toime üleilmsete probleemidega. Kerksuse seisukohast on mõlemad nimetatud prioriteedid olulised: Euroopa julgeolek ja avatud strateegiline autonoomia sõltub rohkem kui kunagi varem liidu suutlikkusest teha uuendusi ja võistelda teiste maailma majandusjõududega, eriti nullneto- ja digitehnoloogia vallas. Ent tõelise kerksuse saavutamiseks peab Euroopa töötama mõlemas suunas. Avatud strateegiline

⁹ Vt ühisteatis ELi panuse suurendamiseks reeglitepõhisesse mitmepoolsesse maailmakorda, JOIN (2021) 3 final.

¹⁰ Biscop, S., „This is not a new world order. Europe rediscovers geopolitics from Ukraine to Taiwan“, 2024.

¹¹ Euroopa Keskkonnaamet, „Economic losses from weather- and climate-related extremes in Europe“, 2024, <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/economic-losses-from-climate-related>.

¹² <https://forest-fire.emergency.copernicus.eu/apps/effis/statistics/seasonaltrend>.

¹³ Euroopa Keskkonnaamet: „Euroopa kliimariiskide hindamine“, 2024. Hiljutine kokkuvõtte seni Euroopa Liidus tehtud analüütilisest tööst ja seni võetud poliitikameetmetest on esitatud [aruandes kliimaga seotud riskidest finantsstabiilsusele](#), C(2024) 4372 final.

¹⁴ Infokeskkonna rahvusvaheline eksperdirühm, „Information integrity about climate science: a systematic review“, 2025, <http://doi.org/10.61452/BTZP3426>

¹⁵ Euroopa Komisjon, „Shaping and securing the EU's open strategic autonomy by 2040 and beyond“, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/877497>

autonoomia kaitseb ELi väliste šokkide ja sõltuvuse eest, konkurentsivõime aga aitab kaasa innovatsioonile ja majanduslikule tugevusele, mida on kiiresti muutumas maailmas vaja, et kohaneda, juhtida ja jõudsalt kasvada.

Kuna üleilmset majandussüsteemi rõhuvad geopoliitiline konkurents, kaubanduspinged ja riikide üha suurem võlakoores, peab EL julgeoleku ja strateegilise autonoomiaga seotud kaalutlused järjekindlamalt oma majanduspoliitikasse lõimima. Üheaegselt nii konkurentsivõime kui ka strateegilise autonoomia poole pööeldes on vaja poliitikat hoolikalt kujundada, kuna meetmed autonoomia suurendamiseks võivad tingida algsete kapitalimahutuste või struktuurilise kohandamise vajaduse ning vähendada lühiajalist mõju. Muutused üleilmses dünaamikas ja ülemäärane strateegiline sõltuvus on toonud taas tähelepanu alla avalike hangete, sealhulgas ühishangete ja sooduskohtlemisel põhinevate ELi hangete kasutamise kui poliitilise vahendi avatud strateegilise autonoomia suurendamiseks ja tööstuse süsinikuheite vähendamise jätkamiseks¹⁶.

Sellistes sektorites nagu digi- ja finantsvaldkond avab kesksete teenuste ülemäärane sõltuvus ELi-välistest üksustest ELi riskidele, mille seas on andmeturbega seotud nõrkused, teenuste katkemine, spionaaž ja majanduslik survestamine. Eriti kehtib see juhul, kui digiteenuste puhul tuleb mängu võrguefekt, mis kipub konkurentsi piirama¹⁷. Näiteks umbes 70 %¹⁸ ELi pilvetaristust kontrollivad kolm USA ettevõtet: Amazon Web Services, Microsoft ja Google.

Energiajulgeolek on kerkse, tulevikukindla ja konkurentsivõimelise majanduse üks nurgakive, eriti kui arvestada seda, et 2023. aastal importis EL 58 % oma energiat¹⁹. Seega on kiirem üleminek puhtale energiale mitte ainult kliimaeesmärkide saavutamiseks eluliselt tähtis, vaid ka strateegiliselt hädavajalik, et vähendada sõltuvust fossiilkütuste impordist ja kaitsta ELi selliste geopoliitiliste šokkide eest nagu need, millega tal on tulnud silmitsi seista, kuna Venemaa kasutab energiavarustust relvana. Energiajulgeoleku suurendamisega võiks EL vähendada aastate 2031 ja 2050 vahel kulutusi fossiilkütuste impordile 2,8 triljoni euro võrra (võttes aluseks aastate 2011–2020 keskmise). Omamaisesse puhtasse energiasse investeerides suurendab EL oma autonoomiat ning ehitab tuleviku tarbeks üles kindlama odava energia süsteemi. Samal ajal tekitab üleminek uusi sõltuvusi nii puhta tehnoloogia vallas, kui tööstustootmise esirinnas on muud üleilmsed majandusjõud, kui ka seoses üha pikeneva loetelu ja suurenevate koguste²⁰ kriitilise tähtsusega toorainetega, mida kasutatakse nende toodete valmistamiseks ELis või mujal (vt tekstikast nr 1)²¹.

¹⁶ Nicoli, F., „Mapping the road ahead for EU public procurement reform“, 2025, <https://www.bruegel.org/first-glance/mapping-road-ahead-eu-public-procurement-reform>.

¹⁷ Montero, J., Finger, M., „The rise of the new network industries: regulating digital platforms“, 2021.

¹⁸ [June -2024_BDO_Market-research_IaaS_PaaS.pdf](#)

¹⁹ Eurostat, [Shedding light on energy in Europe – 2025. aasta versioon - Interaktiivsed väljaanded - Eurostat](#).

²⁰ Kui 2011. aastal oli ELi määratletud kriitilise tähtsusega tooraineid 14, siis 2023. aastaks on nende arv tõusnud 34ni.

²¹ Aruandes kasutatud tekstikastid illustreerivad ESPASE juhtimisel toimuva tulevikuseire protsessi (<https://espas.eu/horizon.html>) käigus avastatud uusi märke muutustest vastavates valdkondades.

Tekstikast nr 1. Tulevikuperspektiivid: võimalikud uued liidrid toorainete ja puhta tehnoloogia vallas

Üha hoogustuv üleilmne konkurents toorainete ja puhta tehnoloogia turuosa nimel koos asjaoluga, et rahvusvahelistele suhetele on hakatud lähenema nagu äritehingutele, võib soodustada uute riigi ja erasektori liitude teket eesmärgiga saavutada OPECi stiilis domineeriv seisund konkreetse ressursi või tehnoloogia puhul. Nende sellise kontrolli alla sattumine võib põhjustada märkimisväärse inflatsiooni ja piirata oluliste toorainete kättesaadavust, mis omakorda on ELi strateegilise autonoomia ja puhtale energiale ülemineku seisukohast tõsine probleem. Vastukaaluna võidakse panna üha rohkem rõhku uuendustele ringmajanduse alal ja kaevandamise tipptehnoloogiale, sealhulgas mis puudutab kosmosekaevandamist, ennekõike Kuul.

Kriitilistel toorainetel on keskne roll ka muudes ELi strateegilistes sektorites, nagu kaitsetööstus, tsiviiljulgeolek, tervishoid ja autondus. Kui nende tarneahelates tekivad häired kas tulenevalt sanktsioonidest, geopoliitilisest survestamisest või sellest, et kuritegelikud organisatsioonid toormega salakaubitsevad,²² võib sellel olla ELis märkimisväärne negatiivne mõju. Liidu sõltuvus selliste materjalide impordist koos asjaoluga, et sageli on tarnijateks üksnes väike arv väärtusahelasse kuuluvaid riike (nii kaevandamise kui ka töötlemise puhul), kujutab enesest tõsist majanduslikku ja julgeolekuriski, eriti kuna tööstusliku toorme suhtes kohaldatavad ekspordipiirangud on alates 2009. aastast enam kui viiekordistunud²³. Sellist sõltuvust on võimalik vähendada ringluspõhisuse suurendamisega ELis.

Tasakaalustatud lähenemine tehnoloogiale: tulevase konkurentsivõime pant, mis aga nõuab sellega seotud riskide ohjamist. Tehnoloogial on võime asju muuta: näiteks võib see toetada rohe- ja digipööret või tervishoidu, samas edendada tootlikkust ja konkurentsivõimet ning suurendada julgeolekut. Seega on kontroll tulevikutehnoloogia üle alates teadlaste esimestest sammudest kuni täieliku kasutuselevõtuni võimas geopoliitiline, majanduslik ja sotsiaalne – ning seega kerksusega seotud – väärtus. Sellise tehnoloogia omaksvõtt ja kujundamine ELis on liidu tulevase konkurentsivõime alus. See tagab tipptasemel juhtumissuutlikkuse ning võimaldab tulemuslikku kaitset halbade kavatsustega riiklike ja valitsusväliste osalejate eest.

Ent selleks et vältida võimalikke süsteemseid riske julgeolekule, kodanike ja töötajate õigustele, privaatsusele, kliimale ja keskkonnale, demokraatiale, usaldusele ning sotsiaalsele ja territoriaalsele ühtekuuluvusele, on vaja väga sihipäraseid kaitsemeetmeid. Juba võib näha uue tehnoloogia turuosa kiiret ja hüppelist kasvu, mille taga on suuresti käputäis maailma suurimaid üleilmselt tegutsevaid ettevõtteid. Järgmisel kümnendil saavad suured tegijad sellistest uutest tehnoloogiavaldkondadest nagu kvant-, bio- ja neurotehnoloogia, kõrgtehnoloogilised materjalid ja robotika, mis kõik toovad kaasa suured võimalused, aga ka suured riskid. Seoses teatavate teiste tehnoloogialahendustega, näiteks Päikese geoinseneria (ehk päikeseekiirguse juhtimine)²⁴ kasutamise suhtes valitsevad väga suured erimeelsused (vt tekstikast nr 2).

²² Euroopa Komisjon, „Emerging risks and opportunities for EU internal security stemming from new technologies“, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/9617320>

²³ OECD (2025), „OECD supply chain resilience review: navigating risks“, <https://doi.org/10.1787/94e3a8ea-en>.

²⁴ Euroopa Komisjon, juhtivate teadusnõustajate rühm, „Solar radiation modification“, 2024, <https://data.europa.eu/doi/10.2777/391614>.

Tekstikast nr 2. Tulevikuperspektiivid: üleilmne kontroll päikese geoinseneeria alaste uuringute üle

Hoolimata kogu maailmas tehtavatest pingutustest suurenevad kliimamuutuste ebasoodsad mõjud ohtlikul määral. Sellega seoses on tehtud ettepanek võtta kasutusele teatavad tehnoloogialahendused päikesekiirguse juhtimiseks (või päikese geoinseneeriaks). Eesmärk oleks vähendada globaalset soojenemist, peegeldades rohkem päikesevalgust tagasi kosmosesse. Kuid pole üldse kindel, kui palju kasu niisugusest tehnoloogiast võib olla, ja pealegi on see mitmesugustes jaotusliku mõju ja pahatahtliku kasutamise seotud küsimustes murettekitav. Praegu puudub sellealaseid uuringuid, katsetamist ja kasutuselevõttu reguleeriv rahvusvaheline raamistik. Ent mitmel riigil on vajalik suutlikkus olemas ja nad võivad seda tehnoloogiat katsetada, näiteks pihustades stratosfääri aerosoole. Teised, näiteks Ühendkuningriik, investeerivad päikesekiirguse juhtimise alastesse uuringutesse suuri summasid, omandades nii teadmisi ja pädevust, millel põhinevad tulevased tõenduspõhised kompromissid ja roll rahvusvahelises otsuste tegemises.

Tehisintellekt on üldotstarbeline tehnoloogia, millel on kaugeleulatuv mõju kõigile inimtegevuse valdkondadele. See aitab kaasa teaduslikele avastustele, nagu võib tõdeda seoses materjalide alaste uuenduste või võimalustega, mida see pakub kvantarvutuse vallas, põhjalike muutustega tööstusliku tootmise, tervishoiu,²⁵ energiavarustuse optimeerimise²⁶ ja lugematul hulgal muude inimelu aspektidega, sealhulgas mis puudutab tootlikkuse võimalikku kasvu ja murrangut tööturul²⁷. Tehisintellekti võib näha kui jõukordistit, mis võimaldab kasutada teadmisi ja suutlikkust, sealhulgas elutähtsat taristust, tiptasemel biorelvi, kübervõimeid või autonoomset seiret, mis olid kunagi eranditult kättesaadavad ainult valitsustele või ekspertidele²⁸. Harva on inimesed mõne tehnoloogialahenduse nii kiiresti omaks võtnud. Mõnede globaalsete tegijate turgu valitsev seisund ja mõju alates uurimistegevuse üle otsustamisest poliitika suunamiseni hägustab piire äri- ja riigimeeste ning ärimaailma ja avaliku sektori vahel. Seetõttu on kiiresti vaja kaaluda mitmesuguseid – sealhulgas äärmuslikke – stsenaariume ja on olemas selge põhjus otsustavateks poliitikameetmeteks.

ELi innovatsioonimudel lähtub ideest, et ühiskonnas nii eraviisiliselt kui ka tööstuslikult loodud andmed peaksid olema tootlikuks ja koostalitlusvõimeliseks kasutuseks selgetel ja eetilisel tingimustel kättesaadavad. Lisaks sellele ei luba ELi regulatiivne lähenemisviis kontrollimatut juurdepääsu Euroopa elanikke puudutavatele andmetele. Samal ajal võib see mudel pärssida innovatsiooni ja turule sisenemist ning selle puhul on probleeme rahastuse ja kasutuselevõttuga. Näiteks kasutavad ELi ettevõtjad sageli pangarahastust ja nende juurdepääs omakapitalile või muud liiki riskikapitalile on piiratum, samas kui murranguline tehnoloogia, mis suudab soodustada innovatsiooni ja majanduskasvu, seostub pigem riskikapitaliga²⁹.

Sedamööda, kuidas tehnoloogia areng üha kiireneb, on järjest olulisem kindlustada ELi väärtuspõhist innovatsioonimudelit, mis vastandub USA turust lähtuval mudelile ja Hiina riiklikult juhitud mudelile³⁰. Keskne probleem eetilistele põhimõtetele tugineva ja üleilmselt konkurentsivõimelise innovatsiooni soodustamisel on ELi tehnoloogiajuhtimise ja sellega seotud poliitika killustatus ELi ja tema liikmesriikide vahel.

²⁵ Maailma Terviseorganisatsioon, „Artificial Intelligence for Health“ 2024, <https://www.who.int/publications/m/item/artificial-intelligence-for-health>

²⁶ Rahvusvaheline Energiaagentuur, „Energy and AI“, 2025, <https://www.iea.org/reports/energy-and-ai>

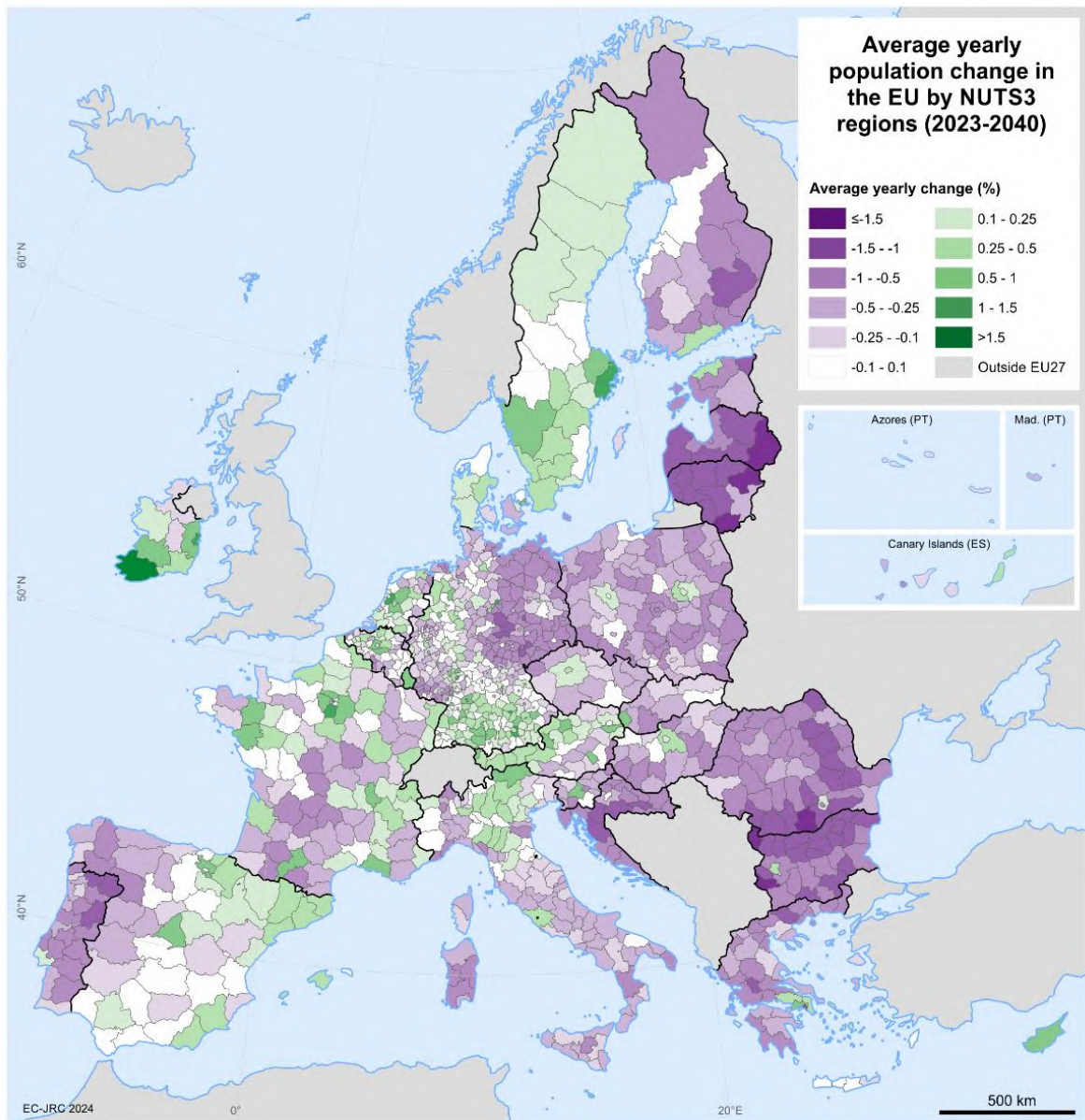
²⁷ Tulevaste inimpõlvede keskus, „Preparing for AI labour shocks should be a resilience priority for Europe“, 2025, <https://efg.eu/ai-labour-shocks/>.

²⁸ Amodei, D., „Machines of Loving Grace“, 2024.

²⁹ Euroopa Keskpank, „Capital markets union: a deep dive – five measures to foster a single market for capital“, 2024, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op369~246a103ed8.en.pdf>.

³⁰ Bradford, A., „Digital empires. The global battle to regulate technology“, 2023.

Joonis 2. Muutused ELi rahvastikus aastaks 2040³¹

Inimeste heaolu ja ühiskonna kerksus on surve all. ELi kodanike heaolu on üks liidu peamisi eesmärke. Elukvaliteet ja -kogemus, haridus ja oskused, töö, vaimne ja füüsiline tervis ning keskkond on loomupäraselt väärtuslikud. Need moodustavad ka aluse ühiskonna kerksusele – inimeste võimele tulla toime häirete ja muutustega. Selles kontekstis on Euroopa mudel üks ELi peamisi tugevusi. Maailma õnnelikemate paikade nimekirjas on palju ELi riike³² ja ebavõrdsus on Euroopas võrreldes ülejäänud maailmaga suhteliselt madal. See mudel on aga sattunud surve alla, kuna võrdsus ei ole ühtlaselt jaotunud ja täielik kaasatus on endiselt

³¹ Euroopa Komisjon, „Outlook and demographic perspectives for EU’s rural regions. A modelling-based exercise“, 2025.

³² World Happiness Report 2025, <https://worldhappiness.report/ed/2025/>

kättesaamatu. Euroopa heaoluriigi säilitamine eeldab jätkusuutlikku riigi rahandust ning tootlikku ja konkurentsivõimelist majandust.

Demograafilised muutused võivad sageli tähelepanuta jääda, kuid neil on tulevikus väga suur järelmõju. Eurooplased elavad varasemast kauem. Keskmise oodatav eluiga on alates 2002. aastast pikenenud peaaegu nelja aasta võrra: see on nüüd 81,4 aastat. Tervelt elatav pikaajalisus pakub mitmesuguseid võimalusi, kuid tekitab ka probleeme, eriti kui samaaegselt väheneb sündimus³³. Prognooside kohaselt on ELis 2040. aastaks 17 miljonit tööealist inimest vähem kui 2023. aastal³⁴. See mõjutab ELi konkurentsivõimet ning koormab tugevalt tööturгу ja riigieelarvet, kuna näiteks tööjõu maksustamine ei pruugi tekitada piisavat tulu³⁵. Probleemi süvendab veelgi asjaolu, et eeldatavasti on rahvastiku vähenemine piirkonniti väga erinev, kusjuures linna- ja maapiirkondade, eelkõige kaugemate piirkondade vahel on kontrast veel eriti suur (vt joonis 2).

Ülemaailmsed arengusuunad suurendavad survet ELi suunduvatele rändevoogudele, eelkõige rändevoogudele Aafrikast, kus rahvaarv peaks ajavahemikul 2017–2035 suurenema 1,2 miljardilt 1,8 miljardile, kusjuures umbes pool elanikkonnast on alla 21-aastased³⁶. Teisest küljest vajab EL oma demograafiliste suundumuste tõttu seaduslikku rännet ja peab samal ajal võitlema ebaseadusliku rändega. Need suundumused üheskoos avavad võimaluse poliitikaks, milles väljastpoolt ELi pärit andekad inimesed saavad katta ELi tööturu vajadusi³⁷. Ränne on aga keeruline teema nii seadusliku kui ka ebaseadusliku rände muutuvate suundumuste, aga ka turuvajaduste tõttu. Lisaks on see poliitiliselt tundlik teema, mis eeldab tõenditel põhinevat ja depolariseerivat arutelu³⁸.

Piirkondlikul tasandil on ebavõrdsus ELis suurenemas ja muutumas üha keerukamaks³⁹. Samuti seisab liit silmitsi nn rahulolematuse geograafia⁴⁰ tekkimisega, kuna majanduslikud eelised jaotuvad ebaühtlaselt. Tehnoloogia areng ja kliimamuutuste mõju võivad olukorda veelgi keerulisemaks muuta, kuna need mõjutavad ettevõtete asukohta.

Tervisega seotud pikaajaliste probleemide hulgas on tervishoiusüsteemide ja eakate hooldussüsteemidele vajadused, mille täitmist takistavad tööjõu ja oskuste nappus ning kliimamuutuste mõju. Erilist muret tekitab üha suurenev eraldatus ja üksindus,⁴¹ samuti vaimse tervise probleemide dramaatiline suurenemine noorte hulgas,⁴² mis on osaliselt tingitud sotsiaalmeedia kahjulikust mõjust,⁴³ aga ka mittenakkuslike haiguste sagenemine.

³³ Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Fertility_statistics

³⁴ Euroopa strateegia ja poliitilise analüüsi süsteem (ESPAS), „Choosing Europe’s future. Global trends to 2040“, 2024, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/180422>

³⁵ Euroopa Komisjon, „Annual report on taxation 2025 – Review of taxation policies in the EU Member States“, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2778/6367826>, ja „2024 Ageing Report. Economic and Budgetary Projections for the EU Member States“.

³⁶ ESPASi aruanne (2024), *op.cit.*

³⁷ <https://population-europe.eu/research/policy-insights/labour-markets-rescue-policy-pathways-forward>

³⁸ European Commission „Navigating migration narratives“, 2025.

<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC142039>

³⁹ ESPASi aruanne (2024), *op.cit.*

⁴⁰ Euroopa Komisjon, „Single Market Economics Briefs“, https://single-market-economy.ec.europa.eu/publications/single-market-economics-briefs_en

⁴¹ Schnepf, S.V. et al. (eds.), *Loneliness in Europe. Determinants, risks, interventions*, Population Economics.

⁴² Maailma Terviseorganisatsioon, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-mental-health>

⁴³ Haidt, J., „The Anxious generation. How the great rewiring of childhood is causing an epidemic of mental illness“, 2024.

Kerksus ja heaolu on seotud ka planeedi tervisega⁴⁴. Kliima-, vee- ja keskkonnameetmete ning nende ja muude prioriteetsete poliitikavaldkondade vahel on sünergia. Näiteks on sellised heas seisundis ökosüsteemid nagu mageveekogud või ookeanid, metsad või turbaalad väga tõhusad süsiniku sidujad ja aitavad leevendada kliimamuutuste kasvavat mõju (nt paduvihmad ja pikaajalised põuad). Loodusega kooskõlas tegutsemine edendab julgeolekut ja majanduslikku heaolu⁴⁵. Näiteks aitab kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine ohjeldada pandeemiaid ja toetada toiduga kindlustatust. Süsteemne ja tulevikukindel lähenemisviis kliimamuutustega kohanemisele võib aidata edendada mitut eesmärki, näiteks taristu ja hoonete vastupidavus kliimaga seotud ja muudele ohtudele⁴⁶. Elutähtsad ökosüsteemiteenused, nagu vesi, pinnas või õhk, on olulised nii inimestele kui ka majandusele⁴⁷.

Nende sünergiate ärakasutamiseks on seotud aga mitu kiiret reageerimist nõudvat probleemi. Kuigi EL püsib oma eesmärgi – vähendada 2030. aastaks heitkoguseid 55 % – saavutamisel graafikus, on ELi keskkonnanäesmärkide saavutamiseks tehtavad edusammud endiselt ebapiisavad⁴⁸. Samuti on ilmnunud võimalikud pinged kestlikkuspoliitika ja sotsiaalse õigluse vahel, mistõttu on veelgi olulisem toetada kõige enam mõjutatud inimesi ja piirkondi.

Ka planeedi tervise parandamiseks avanevad uued võimalused. Näiteks võiks kodanike arusaamine ökosüsteemidest märkimisväärselt suureneeda (vt 3. selgitus) ja seda saaks kasutada süsteemsete muutuste tegemiseks ja elurikkuse küsimuse süvalaiendamiseks nii, et sellest saaks läbiv prioriteet kõigis poliitikavaldkondades. Üleilmsel tasandil esile kerkiv nn elurikkuse geopoliitika võiks aidata nihutada fookust nappide loodusvarade ärakasutamise asemel nende väärtuse tunnustamisele ja kestlikule kasutamisele⁴⁹.

⁴⁴ ÜRO Keskkonnaprogramm, „Navigating new horizons. A global foresight report on planetary health and human wellbeing“, 2024.

⁴⁵ ÜRO Ülikool, „Interconnected disaster risks: turning over a new leaf“, 2025.

⁴⁶ Euroopa Keskkonnaamet: „Euroopa kliimariskide hindamine“, 2024.

⁴⁷ Vt nt Dechezleprêtre, A. & V. Vienne, „The impact of air pollution on labour productivity: Large-scale micro evidence from Europe“, *OECD Science, Technology and Industry Working Papers*, 2025/14, <https://doi.org/10.1787/318cb85f-en>.

⁴⁸ Euroopa Keskkonnaamet, „European Union 8th Environment Action Programme – Monitoring report on progress towards the 8th EAP objectives“, 2025.

⁴⁹ Euroopa Komisjon, „The EU environmental foresight system (FORENV) – Final report of 2023-24 annual cycle – Emerging risks and opportunities for biodiversity protection and ecosystem services in the context of economic and societal challenges“, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2779/9033877>

Tekstikast nr 3. Tulevikuperspektiivid: sügava biosfääri ja süvamere ökosüsteemide mõistmine

Ökosüsteemide ja nende pakutavate elutähtsate teenuste halvenemise tõttu pöördub teadlaste tähelepanu vähem uuritud aladele. Maakera pinna all asuvad ookeanisügavused, nn sügav biosfäär pinnases ja maakoores, milles elavad mikroorganismid toodavad pimeduses (st ookeanisügavustes ja maapinna all olevates kihtides, kuhu valgus ei ulatu) nii palju hapnikku, et nende üleilmne tähtsus on võrreldav vihmametsade omaga. Uutes teadusuuringutes keskendutakse nende maa-aluste ressursside potentsiaalse tähtsuse uurimisele kliimamuutuste leevendamise, elurikkuse ja oluliste teenuste osutamise seisukohast. Teine üha olulisem uurimisvaldkond on süvamere ökosüsteemid ja nende potentsiaalselt revolutsiooniline mõju biotehnoloogiale, kliimakerksusele ja meditsiinile. Tulevased meetmed võiksid hõlmata nt vertikaalsete kaitsealade ja nn nähtamatute reservaatide loomist, mis integreeritakse tulevastesse elurikkuse eesmärkidesse. Kõrgetasemelised uurimistehnoloogiad võivad kiirendada teaduslikke avastusi ja suurendada survet süvamerekeskkondade ärakasutamiseks (nt kriitilise tähtsusega toorme puhul), mis nõuab ettevaatlikkust ja süsteemset lähenemist.

ELi demokraatia ja põhiväärtused on ohus. Eurooplased peavad kerksuse seisukohast kõige olulisemaks demokraatiat ja juhtimist (41 %) ⁵⁰. Teiste süsteemidega võrreldes on tugevatel demokraatlikel riikidel sisseehitatud vastupanuvõime, mis on seotud kohanemisvõime, rahva toetuse, vastutuse ja enesekorrigeerimismehhanismidega. Ilma tugevate kaitsemehhanismideta võivad need olla aga kokkuvarisemise suhtes haavatavad ja demokraatia taastamine ei ole lihtne isegi pärast poliitilisel maastikul toimuvaid muutusi, mis lubavad demokraatliku allakäigu ümber pöörata ⁵¹. Demokraatia ELis on välise ja sisemise surve all: rünnakud õigusriigi ja meedivabaduse vastu, rünnakud kodanikuühiskonna vastu, nuhkvara, välisriigist lähtuv infoga manipuleerimine ja sekkumine, desinformatsioon, sekkumine valimistesse. Üha enam levivad demokraatiavastased narratiivid ja hoiakud, sealhulgas noorte seas, ning ära kasutatakse ühiskondlikke, poliitilisi, majanduslikke ja tehnoloogilisi haavatavusi.

Kuigi need ohud ei ole kõik uued, on nende ulatus suurenenud ja need on muutunud senisest vähem varjatuks. Inimeste vaateid kujundavad üha enam algoritmipõhised isikustatud allikad, mis kitsendavad jagatud faktidel ja tõenditel põhineva demokraatliku arutelu ühist ruumi. 42 % noortest eurooplastest jälgib uudiseid peamiselt TikTokis, Instagramis või YouTube'is ⁵². Sotsiaalmeedia süvendab ideoloogilisi kajakambreid ja soodustab polariseerumist, kuna algoritmid seavad esikohale lõhestava sisu. Noorte naiste ja meeste vahel tundub olevat tekkimas poliitiline ja ideoloogiline lõhe ⁵³. Samuti on ilmnenud uue ülemaailmse oligarhia mõju, mis avaldab näiteks selles, kuidas üksikud tehnoloogiamiljardärid üha enam poliitikat mõjutavad. Kuigi tehisintellektil on potentsiaali suurendada demokraatlike protsesside tõhusust, läbipaistvust ja kaasatust, on süvavõltsinguid või tehisintellekti loodud valeuudiseid kasutavad manipuleerimiskampaaniad juba võimelised nõrgestama valitsusi, vähendama usaldust, destabiliseerima turge või mõjutada valimisi (vt tekstikast nr 4). Seda suundumust illustreerivad hästi mõnes liikmesriigis hiljutiste valimiste ajal toimunud välissekkumine ja sotsiaalmeediaplattformide väärkasutamine desinformatsiooni levitamise eesmärgil. Tehnoloogia kiire ja kontrollimatu areng võib desinformatsioonist tulenevaid probleeme veelgi süvendada.

⁵⁰ Euroopa Komisjon, „Resilience: The future of Europe as seen by EU citizens - Thematic analysis of the future stories shared through the #OurFutures initiative“, 2025.

⁵¹ European Democracy Hub, „How to strengthen democratic resilience. Five lessons for democratic renewal“, 2024, <https://europeandemocracyhub.epd.eu/how-to-strengthen-democratic-resilience/>

⁵² Eurobaromeeter, 2024. aasta noorteuring, Euroopa Parlament, 2025.

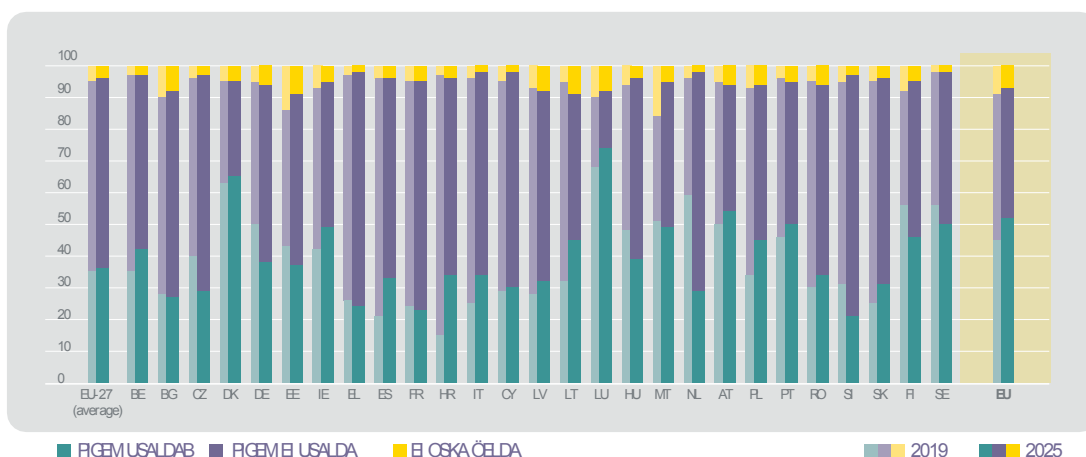
⁵³ Vt nt Berland, O. & Leroutier, M., „The gender gap in carbon footprints: determinants and implications, Grantham Research Institute on Climate Change and the Environment“, 2025, Working Paper No. 424.

Tekstikast nr 4. Tulevikuperspektiivid: isikuandmed kaubana

Tehnoloogia areng tekitab arutelu ka selle üle, milliseid isikuandmeid ja tundlikke andmeid saab tulevikus poliitilistel eesmärkidel kasutada. Mõne inimese puhul võib see hõlmata nende keha genereeritud neuroandmeid, mida kogutakse näiteks biomeetriliste ihunutikute abil. Täiustatud tehisintellekti suured keelemudelid suudavad arvesse võtta juba emotsioone. Neuroandmete abil saab oluliselt parandada nende võimet vastata emotsionaalsetele vajadustele. Algoritmid suudavad nüüd isegi prognoosida, milline sisu levib sotsiaalmeedias eriti laialdaselt. Kui see teave kombineerida neuroandmetega, võib see avada ukse enneolematutele võimalustele nii üksikisikute kui ka ühiskonna poliitilise käitumise suunamiseks. See tekitab arutelu selle üle, kas eraelu puutumatuse õigusi tuleks laiendada ka muudele valdkondadele, näiteks neuroandmetele, millele tehnoloogiaettevõtted üha enam juurdepääsu soovivad.

Olukord pole aga veel täiesti süge, kui pidada usaldust valitsuste vastu demokraatia hea seisundi näitajaks. 52 % eurooplastest usaldab ELi ja see on alates 2007. aastast parim tulemus (vt joonis 3). Noorte (15–24aastased) seas on see protsent veelgi suurem – 59 %.

Joonis 3: Usaldus riigi valitsuse ja ELi vastu (2019 ja 2025) ⁵⁴

Demokraatliku vastupanuvõime ja uuenemise juured on sotsiaalses ühtekuuluvuses, institutsioonilistes kontrolli- ja tasakaalustusmehhanismides ning demokraatia parandamisele suunatud innovatsioonis⁵⁵. ELil on oma poliitika ja vahendite kaudu vajalikud hoovad, et tegutseda kõigis nendes valdkondades sidusalt.

3. TEEKOND 2040. AASTA KERKSE ELI POOLE: TEGEVUSVALDKONNAD

Tuginedes mitmele hiljutisele kerksuse seisukohast olulisele Euroopa algatusele, peab EL jätkama sidusal ja terviklikul lähenemisviisil põhinevate poliitikameetmete väljatöötamist, et suurendada majanduslikku, ühiskondlikku ja poliitilist kerksust. See nõuab kogu valitsemissektorit hõlmavat lähenemisviisi ning ELi poliitika järjepidevat stressitestimist, et hinnata selle praegust ja tulevast kerksust. Võttes arvesse nii praeguseid

⁵⁴ Eurobaromeetri standarduuringud, sügis 2019 ja kevad 2025.

⁵⁵ European Democracy Hub, „A new dynamic of democratic resilience?“, 2025, <https://europeandemocracyhub.epd.eu/a-new-dynamic-of-democratic-resilience/>

väljakutseid kui ka visiooni laiemast liidust, peab EL viima ellu vajalikud reformid, et tagada mitmetasandiline institutsiooniline ülesehitus ja mehhanismid, mis mitte ainult ei võimalda liidul tõhusalt toimida, vaid tagavad ka suutlikkuse teha julgeid otsuseid, tõhustades vajaduse korral kvalifitseeritud häälteenamusega hääletamist. Samuti vajab EL oma prioriteetidele vastavat mitmeaastast finantsraamistikku, mis on varasemast sihipärasem, lihtsam ja mõjusam⁵⁶. ELi institutsioonid peavad tagama kerkse, tänapäevase ja tõhusa avaliku halduse, mis suudab edendada liidu poliitilisi prioriteete keerulises kontekstis.

Käesolevas aruandes esitatakse mõned peamised tegevusvaldkonnad, kus on võimalik saavutada märkimisväärset positiivset mõju ning kus ELil ja selle liikmesriikidel on suutlikkus tegutseda.

1. põhivaldkond. Sidusa visiooni loomine ELi ülemaailmsest rollist

EL peab oma põhiväärtustele ja -eesmärkidele tuginedes tugevdama oma positsiooni tugeva, stabiilse ja usaldusväärse partnerina nii Euroopa kui ka maailma tasandil. EL peab varasemast selgemini näitama, mille eest ta seisab, ja kindlamalt oma mudelit kaitsma. See eeldab selge ELi strateegilise kontseptsiooni väljatöötamist, mis koosneb aluspõhimõtetest sisepoliitika kujundamiseks, ülemaailmsel areenil tegutsemiseks ja rahvusvahelise eeskirjadel põhineva süsteemi tugevdamiseks. Lisaks tuleb viia ellu projekte, mis kõnetavad kodanikke ja kohalikke kogukondi Euroopas ning põhinevad nende huvidel ja Euroopa väärtustel. Need peaksid kujutama Euroopat usaldusväärse osaleja ja partnerina, kes eelistab koostööd rivaalitsemisele, kuid on võimeline end ka maksma panema ja seisma vastu neile, kes ohustavad tema huve. See hõlmab ka välismaiste talentide ligimeelitamist ülikoolidesse, teadusuuringutesse ja muudesse olulistesse sektoritesse, näiteks biotehnoloogia.

Selle lähenemisviisi rakendamiseks peaks EL toetama euro tugevamat rolli maailmas ja pakkuma stabiilset regulatiivset keskkonda, mis soodustab investeringute ligimeelitamist. Kandidaatriikide ühinemine peaks olema liidu prioriteet, et tugevdada seda majanduslikult ja geopoliitiliselt. ELi laienemisprotsessi kiirenedes ja järkjärgulise integratsiooni süvenedes tuleks kandidaatriigid, potentsiaalsed kandidaatriigid ja ELi lähimad naaberriigid integreerida järk-järgult ELi poliitilistesse algatustesse. EL peab strateegiale „Global Gateway“ tuginedes looma ühistel huvidel põhinevaid uusi partnerlussuhteid ja liite, tugevdades samal ajal oma energia- ja majandusjulgeoleku kaitsemehhanisme koos kliimakaitsega. EL peaks aktiivselt ja sidusalt kujundama arutelu uue reeglitel põhineva maailmakorra ja mitmepoolsuse reformi üle, sealhulgas ÜRO ja Maailma Kaubandusorganisatsioon. Naabruspoliitikas ei peaks EL enam juhinduma reageerivast ja kriisipõhisest lähenemisviisist, vaid arendama pikaajalisi ja vastastikku kasulikke partnerlussuhteid. Need võiksid edendada stabiilsust liidu laiemas naabruses ning luua samal ajal ühist heaolu ja tugevdada liidu ülemaailmset mõju.

2. põhivaldkond. Sise- ja välisjulgeoleku parandamine

EL ja selle liikmesriigid peavad koos kandidaatriikide, lähimate naabrite ja sarnaselt mõtlevate partneritega töötama välja tulevikku suunatud tehnoloogiapõhise lähenemisviisi. Selles töös tuleks kasutada ära tsiviil-sõjalist koostööd, et tõrjuda eemale halbade kavatsustega osalejaid ning kaitsta kodanikke, ettevõtjaid ja kodanikuühiskonda nii sise- kui ka välisjulgeolekuohtude eest, järgides samal ajal täielikult ELi väärtusi ja rahvusvahelist õigust. Erilist tähelepanu tuleks pöörata otsuste tegemise lihtsustamisele kriisiolukordades ning ELi päritolu strateegiliste võimaldite, näiteks turvaliste digitaristute, energiavõrkude, transpordivõrkude ja -taristu, kosmosetaristu ja -teenuste ning teabe kogumise ja analüüsimise süsteemide arendamisele ja rakendamisele. Selleks tuleks paremini ära kasutada ELi mastaabisäästu, näiteks ühiste hangete

⁵⁶ Vt komisjoni ettepanek mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 kohta, COM/2025/570 final.

kaudu, eelkõige suurte taristuprojektide ja julgeolekusektori puhul. Julgeolekuriskide tõhus juhtimine eeldab valmiduse ja valmisoleku tugevdamist kogu ahelas, alates üksikisikutest ja kohalikest tsiviilorganisatsioonidest kuni tööstuse, valitsusasutuste ja ELi liikmesriikide relvajõududeni. Lisaks tuleb tugevdada praegust prognoosimisvõimet sellistes valdkondades nagu tsiviiljulgeolek, piirihaldus ja suurõnnetustele vastupidavus. Tõhustada tuleks ELi ja NATO koostööd, et vältida killustatust julgeolekuprobleemide lahendamisel. Julgeolekuvajadusi tuleb arvesse võtta kõigis peamistes poliitikavaldkondades ja sektorites, lähtudes integreeritud territoriaalsest perspektiivist.

3. põhivaldkond. Tehnoloogia ja teadusuuringute kasutamine

EL peaks võtma juhtrolli suure mõjuga tehnoloogia (eelkõige uuendusliku ja puhta tehnoloogia, sh sinitehnoloogia) ülemaailmse juhtimise ja kaitsesüsteemide kujundamisel, tagades samal ajal ka ELi elutähtsa tehnoloogia kättesaadavuse.

Selleks et rakendada ühiskonna hüvanguks tehisintellekti tohutut ümberkujundavat potentsiaali, peavad EL ja selle liikmesriigid tagama, et eesliini tehisintellekti saab Euroopas turvaliselt arendada ning et selle kasutuselevõtt ja levitamine on kooskõlas Euroopa väärtustega, milleks on väärikus, õiglus ja solidaarsus. Samal ajal tuleb liidul süstemaatiliselt valmistuda tehisintellekti põhjustatud põhjalikeks muutusteks, näiteks tööturul ja julgeolekumaastikul. Kehtestades ülemaailmsed standardid ja saavutades strateegilise autonoomia peamistes tehisintellektialastes teadusuuringutes, tehisintellekti taristutes ja alusmudelites, saab EL tagada, et tehisintellekti murrangulisest jõust saab jõukuse, kaasatuse, ohutuse, turvalisuse ja demokraatliku usalduse liikumapanev jõud. Liit peaks asuma ülemaailmse liidri positsioonile eetiliste ja ohutute tehisintellekti uuenduste kujundamisel, edendades läbipaistvat, vastutustundlikku ja inimkeskset tehisintellekti ning hinnates ja leevendades süstemaatiliselt kõige arenenumate tehisintellektimudelite väärkasutuse, talitlushäire või sobimatusena seotud süsteemseid riske.

Oma väärtuste kinnistamiseks peab EL suutma mõjutada seda, kuidas tehnoloogiasüsteeme ja -taristuid ehitatakse ning millistel eesmärkidel neid optimeeritakse. Siin on keskse tähtsusega koordineerimine liikmesriikidega, rahaline toetus, strateegiliste projektide (nt turvalised andmekeskused ja kõige arenenumad Euroopa tehisintellekti alusmudelid) regulatiivne lihtsustamine, avatud teadus, ELi teadustaristud, regulatiivsed testimiskeskonnad, läbipaistvad standardid ja tugev institutsiooniline järelevalve. Tehisintellekti gigatehased taristuna või üldotstarbelise tehisintellekti tegevusjuhend kui täiustatud tehisintellekti ohutuse ja turvalisuse *de facto* standard on paljulubavad näited sellistest arukatest ja strateegilistest lähenemisviisidest.

EL peab tugevdama ka oma tehnoloogilist sõltumatust olulistes valdkondades, keskendudes tulevastele strateegilistele väärtusahelatele, tugevdades oma positsiooni usaldusväärse piirkondliku partnerina ning testides ELi (ja liikmesriikide) poliitikameetmeid, et hinnata nende mõju strateegilisele autonoomiale. EL peaks võtma eetilise ja teaduspõhise juhtrolli vastutustundliku ja ettevaatusel põhineva lähenemisviisi rakendamisel selliste uute vastuoluliste tehnoloogiate suhtes nagu superintellekt või inimese täiustamine, täiustatud ookeanuuuringud või päikesekiirguse juhtimine, edendades sealhulgas ülemaailmseid koostööl põhinevaid juhtimisstruktuure, et tegeleda võimalike riskide, kasu ja jaotusliku mõjuga. IRIS² satelliitsidevõrguga saadud kogemustele tuginedes võiks Euroopa avaliku ja erasektori partnerlusi kavandada juhul, kui uusi tehnoloogiaid võetakse kasutusele avalike hüvedena, st digiplatvormid, tehisintellekt ja algoritmid avalikes teenustes ja tervishoius või strateegilises taristus, sealhulgas teadusuuringute jaoks. EL peab tegelema poliitikameetmete killustatusega tehnoloogia juhtimise vallas. Sidusus kõigil tasanditel ja valdkondades võimaldaks ennetavalt kindlaks teha ja hallata võimalikke kompromisse (nt tarneahela tõhususe ja strateegilise

autonoomia vahel; uute digitehnoloogiate kasutamise ja energiatarbimise vahel), tugevdada koostöid eri poliitikavaldkondade (nt tööstuspoliitika ja julgeolek) vahel ning tihendada rahvusvahelist koostööd ja standardite kehtestamist sarnaselt mõtlevate partneritega.

4. põhivaldkond. Pikaajalise majandusliku kerksuse tugevdamine ja valmistumine tööturul toimuvateks muutusteks

EL peab parandama oma suutlikkust saavutada kaasav ja kestlik majanduskasv ning kiiresti reageerida välistele vapustustele ja nendega kohaneda. Liit peaks püüdma tugevdada ja ümber kujundada tööstusharusid nii, et uusi tehnoloogiaid saaks kasutada kollektiivseks hüvanguks. EL peaks läbi viima põhjaliku hindamise praeguste ja tulevaste sektorite, eelkõige liidu strateegilise autonoomia jaoks oluliste sektorite kohta, ning võtma sidusaid meetmeid tarneahelate, ressursside (sealhulgas oskuste), võimekuse, suutlikkuse ja kontrolli tugevdamiseks, tagades samal ajal liidu majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse. EL peaks valmistuma ka tööturul prognoositavateks häireteks ja ümberkorraldusteks, mida põhjustavad mitmesugused geopoliitika, rohepöörde ja tehnoloogiliste muutuste või töökohtade olemuse muutumise ja demograafiaga seotud megatrendid.

EL ja selle liikmesriigid peavad investeerima ELi majanduse süsinikuheite vähendamisse ja ülemaailmsete meetmete edendamisse, et kiirendada üleminekut puhtale energiale ja vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid, samuti maailmatasemel ja kliimakerksesse taristusse. EL peaks arendama edasi ringmajandust, tugevdama kriitiliste toormete kaevandamist, tootmist ja ringlussevõttu liidus ning samal ajal investeerima teadus- ja arendustegevusse, et asendada strateegilistes sektorites need materjalid mittefossiilsetega, tehes samal ajal partnerriikidega tihedamat koostööd kriitiliste toormete vallas.

Vajaliku erakapitali ulatuslikuks kaasamiseks on oluline luua tõeline hoiuste ja investeringute liit, et suunata Euroopa säästud strateegilistesse investeringutesse majandusliku kerksuse ja kliimakerksuse, konkurentsivõime ja innovatsiooni edendamiseks. EL ja selle liikmesriigid peaksid jätkama tööd lihtsustamise nimel, eelkõige VKEdes jaoks.

ELi kaitsekoostöö liidu loomine annab võimaluse rakendada koordineeritud poliitikat (nii ELi ja selle liikmesriikide vahel kui ka ELi poliitikavaldkondade vahel), mis hõlmab konkurentsivõimet, julgeolekut, oskusi, innovatsiooni ja valmisolekut. Täiendavaid investeringuid kaitsele ning teadusuuringutesse ja innovatsiooni tuleks võimaluse korral kasutada kahesuguse kasutusega tehnoloogia ja taristu toetamiseks, keskendudes tsiviil-sõjalise koostöö võimendamisele kogu innovatsiooniahelas alates alusuuringutest kuni kaitsevõimete hankimiseni. Kaitsevalmiduse toetamiseks tuleks parimal võimalikul viisil ära kasutada ka tsiviiltehnoloogiat.

5. põhivaldkond. Kestliku ja kaasava heaolu toetamine

EL peaks jätkama sotsiaalse turumajanduse tugevdamist ja õiglast üleminekut rohemajandusele. Sellega seoses tuleks jätkuvalt toetada maksukoormuse nihutamist tööjõu maksustamiselt negatiivsete välismõjude maksustamisele sellisel tasakaalustatud viisil, mis tagab jätkusuutliku maksutulu ning kestlike toodete ja teenuste taskukohasuse ja kättesaadavuse. Õiglase ülemineku elluviimisel tuleks taas esikohale seada õigeaegne ja käegakatsutav toetus muutustest mõjutatud kogukondadele ja rühmadele ja nendega peetavale dialoogile ning pakkuda neile atraktiivset visiooni süsinikdioksiidivabast tulevikust. EL peaks jätkama arutelu uue ühiskondliku kokkuleppe üle, mis taastaks usalduse kõigi eurooplaste hüvanguks ning mille raames reformitakse heaolupoliitikat ja keskendutakse kõrgetasemelistele avalikele teenustele ja ebavõrdsusest kõige enam mõjutatud piirkondadele ja elanikkonnarühmadele. Erilist tähelepanu tuleks pöörata ravimite tarneahelate ohutuse ja

kerksuse ning ennetava tervishoiu tagamisele, pakkudes patsientidele tõhusaid ja taskukohaseid ravimeetodeid, vähendades tervisealast ebavõrdsust ja edendades tervislikumat eluviisi, kasutades ära uusi tehnoloogiaid. Komisjoni töö selliste kestlike ja kaasavate heaolunäitajate väljatöötamisel, mille abil on võimalik vähendada aruandluskooormust,⁵⁷ on nüüd piisavalt valmis, et seda saaks kasutada poliitika hindamisel ning investeerimis- ja reformiotsuste tegemisel. Komisjon peaks tugevdama koostööd OECD ja ÜROga (tulevikupakti järelmeetmena) rahvusvahelistes jõupingutustes töötada välja SKPd täiendavad näitajad, tuginedes kestliku arengu tegevuskavale 2030 ja selle kestliku arengu eesmärkidele.

6. põhivaldkond. Hariduse ümbermõtestamine

EL ja selle liikmesriigid peaksid kaaluma hariduse ja töö ümbermõtestamist uute tehnoloogiate, demograafia, tulevaste häirete ja muutuste valguses. See tähendab elukestva õppe kinnistamist ühiskondliku normina, lastele turvalise ja toetava keskkonna tagamist, õppekavade kohandamist tulevikus vajaminevate oskustega ning paindlike üleminekute loomist hariduse, koolituse ja tööhõive vahel. See eeldab ka kohanemisvõime ja loovuse edendamist, et kodanikud ei oleks valmis ainult konkreetseteks töökohtadeks, vaid ka mitmesugusteks üleminekuteks kogu elu jooksul. Liikuvuse parandamine kõigil haridusastmetel koolist ülikoolini, eesmärgiga saada kasu parimast haridusest, mida Euroopa pakub, valmistab õppijaid ette ebakindlusega toimetulekuks ning õpetab avatust ja kriitilist mõtlemist.

EL vajab selget lähenemisviisi, et meelitada ligi ja koolitada nii kvalifitseeritud tööjõudu kasvava teenindus- ja hooldusmajanduse jaoks kui ka ajajõudu, et tugevdada ELi teadus- ja innovatsioonipotentsiaali, vältides samal ajal piirkondlikku tasakaalustamatust. Arvestades teadlaste ja inseneride olulist rolli innovatsiooni edendamisel, konkurentsivõime tagamisel ja kestlikkusele ülemineku võimaldamisel, peaks EL kasutama parimal viisil ära oma andekaid inimesi, et suurendada matemaatika, teaduse, tehnoloogia ja inseneeria (MATI) valdkondade lõpetanute arvu nii kutse- kui ka kõrghariduses.

EL peaks olema valmis lõikama kasu automatiseerimise ja generatiivsete tehisintellektisüsteemide kiirendatud arengust, investeerides ulatuslikku ümber- ja täiendõppesse ja edendades kodanike tehisintellektipädevust. See tugevdaks kerksust, vähendaks ebavõrdsust ja tagaks tehisintellektist tuleneva kasu laialdase jaotumise. Ühendades haridusreformi tulevikku suunatud tööturu- ja sotsiaalpoliitikaga, saab EL muuta need radikaalsed muutused võimaluseks suurema võrdsuse, mõjuvõimu suurendamise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse saavutamisel.

7. põhivaldkond. Demokraatia kui ühise hüve alustalade tugevdamine

EL peaks võtma meetmeid, et võidelda polariseerumise, teabega manipuleerimise ja desinformatsiooni vastu, mida võimendavad sotsiaalmeedia ja tehisintellekti algoritmid. Nende hulka peaksid kuuluma meedia- ja digikirjaoskuse parandamine ning usaldusväärsete ja sõltumatute infoökosüsteemide toetamine, et luua infomulle ületavaid ühiseid aruteluruume. Koolidele tuleks anda rohkem võimalusi täita oma olulist rolli meediapädevuse edendamisel ja desinformatsiooni vastase vastupanuvõime tugevdamisel. Vaja on tõenditel põhinevat ja koordineeritud tegevust, et kaitsta noori sotsiaalmeedia ja digitehnoloogia kahjuliku mõju eest eriti nende vaimsele tervisele ja heaolule, ning võimaldada neil neid vahendeid arukamalt ära kasutada.

EL peaks suurendama toetust sotsiaalsele ühtekuuluvusele ja kogukonna ülesehitamisele uuenduslikel viisidel koostöös ja partnerluses kohalike kogukondadega, sealhulgas

⁵⁷ Euroopa Komisjon, „Measuring sustainable and inclusive wellbeing: a multidimensional dashboard approach“, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/4186342>

osaluspõhiste territoriaalse arengu vahendite kaudu. EL, liikmesriigid ja kandidaatriigid peaksid kindlalt järgima ühist visiooni EList (vt 1. põhivaldkond), kaitstes ja edendades õigusriigi põhimõtet, meediavabadust ja kodanikuühiskonna vabadusi ning tugevdades vahendeid välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise ja sekkumise ja desinformatsiooni vastu võitlemiseks. Komisjon ja teised ELi institutsioonid peaksid välja töötama selgema kommunikatsioonistrateegia, et Euroopa kodanikke ja ettevõtjaid ELi küsimustes paremini teavitada ning tagada, et ELi jätkuvalt mõistetakse ja toetatakse. Samuti peaks EL jätkama jõupingutusi aruteludemokraatia valdkonnas, korraldades selleks avatud ja tõenditel põhinevaid arutelusid poliitikavalikute üle. Lisaks peaks EL tugevdama sidemeid kodanikuühiskonna ja kohaliku tasandi demokraatlike osalejatega. Komisjon peaks esitama meetmed demokraatia vastupanuvõime ja kodanikuühiskonna tugevdamiseks kogu Euroopas, pakkudes selleks spetsiaalseid raamistikke, strateegiaid ja tuge.

8. põhivaldkond. Demograafiliste muutuste ennetamine ja põlvkondadevahelise õigluse tugevdamine

EL peaks välja töötama põlvkondadevahelise õigluse raamistiku, mille eesmärk on tagada, et praegu tehtavad otsused ei kahjustaks tulevasi põlvkondi ning et eri vanuses inimesed oleksid omavahel rohkem solidaarsed ja teeksid enam koostööd. See aitab muuta demograafilised muutused pigem võimaluseks kui destabiliseerivaks teguriks. Raamistik peaks olema valdkondadeülene ja selle eesmärk peaks olema leevendada erinevaid haavatavustegureid, mis üksteisele lisandudes ohustavad Euroopa ühiskonna kerkust, alates kliimamuutustest kuni põhiteenuste osutamise, tervishoiuteenuste ja pikaajalise hoolduse kättesaadavuse või sotsiaalse kaasatuseni. Strateegia peaks võimaldama muuta Euroopa poliitika praegustele ja tulevastele põlvkondadele sobivaks, mõeldes ELi otsustusprotsessi ümber ja kohandades seda nii, et see põhineb väärtustel ja eesmärkidel, mis tagavad eurooplastele pikaajalise heaolu.

4. KOKKUVÕTE

Tulevikusuundade analüüsi meetoditel ja protsessidel põhinevate meetmete rakendamine 2040. aasta kerkse ELi saavutamiseks võimaldab liidul muutuv asümboolses kontekstis kogu oma ümberkujundavat jõudu parimal viisil ära kasutada. EL peab tegelema mitmesuguste pikaajaliste asümboolsete suundumuste tagajärgede ja omaenda konkreetsete probleemidega, mida on üksikasjalikult kirjeldatud käesolevas aruandes. Ühtne tegutsemine ja juhtimine võimaldavad ELil reageerida ootamatutele kriisidele ja struktuursetele muutustele. Selleks on vaja mõelda lühiajalisest ja keskpikast poliitilisest tsüklist kaugemale ning võtta vaatenurk, milles hinnatakse paremini täna algatatud poliitikameetmete pikaajalist mõju ja nende tugevust erinevate tulevikutsenaariumide korral.

Seepärast jätkab komisjon aastatel 2019–2024 tehtud tööle tuginedes oma poliitika kujundamist tulevikusuundade strateegilise analüüsi alusel, sealhulgas avaldades igal aastal tulevikusuundi käsitleva aruande, mis hõlmab asjakohaseid valdkondadevahelisi teemasid.

Alates 2026. aastast põhinevad need aruanded põhjalikul tulevikusuundade analüüsil, mis hõlmab alternatiivsete võimalike tulevikutsenaariumide uurimist sidusal viisil eri poliitikavaldkondades. Lisaks iga-aastastele aruannetele tagab komisjon, et tulevikusuundade analüüsi vahendid oleksid komisjoni kogu uue ametiaja jooksul täielikult integreeritud poliitikakujundamisse. See aitab muuta ELi poliitika mõjukamaks ja tulevikuteadlikumaks ning võimaldab ELil avaldada püsivat ja märkimisväärset mõju üha keerukamas maailmas. Seda toetavad viimastel aastatel välja töötatud tugev prognoosivõimekus, mis on spetsiaalselt kavandatud ebakindluse ennetamiseks ja sellega toimetulekuks. 2026. aasta tulevikusuundade strateegilise analüüsi aruandes keskendutakse ELi tulevikule muutuv maailmas.